

Motion till riksdagen 2018/19:2445

av **Lars Thomsson (C)**

En tredje elkabel till Gotland

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Gotland har sedan lång tid varit beroende av kablar från fastlandet för sin elförsörjning. Den första anlades 1954 och är numera borttagen. Dagens två kablar som är i funktion anlades 1983 och 1987. De börjar därmed närma sig åldersstrecket då de är uttjänta. Detta trots att de nyligen fått ny styrutrustning. På ön finns även reservkraftverk i form av dieselaggregat och gasturbiner, som används som backup vid större avbrott.

Gotland har under de senaste åren upplevt en allt osäkrare elförsörjning, med allt flera totalavbrott. Detta är hämmande för öns utveckling, både för pågående verksamheter, utökning av befintliga verksamheter och för nya etableringar. Behovet av en stabil elförsörjning är väldigt påtagligt hos alla, det är en grundförutsättning för alla landsändar.

Gotland var lovade en tredje elkabel sedan Svenska kraftnät tog ett inriktningsbeslut 2009 om att genomföra 1 000 MW överföringskapacitet till ön. Därmed skulle det sista länet kunna anslutas till stamnätet. Det fanns tre huvudskäl till beslutet hos Svenska kraftnät: de ansåg det rimligt att ansluta Gotland till stamnätet som län, att det var klokt att nyttja Gotlands goda vindlägen och att elkraft behövdes i södra Sverige. All planering har sedan dess byggts på detta besked, såväl hos Svenska kraftnät som hos Vattenfall och alla aktörer på Gotland. Därför var chocken total när Svenska kraftnät efter åtta år, i maj 2017, meddelade att de avbröt sina planer och att projektet med Gotlandskabeln avslutades.

Gotland har goda naturliga förutsättningar för vindkraft. Därför blev Gotland vindkraftens vaggas i Sverige med en omfattande utbyggnad som startade i början av

1980-talet. Idag har ön ca 130 vindkraftverk med ca 185 MW ansluten effekt. Totalt står den lokala vindkraftselen för ca 45 % av öns elförsörjning varje år.

Sedan lång tid är det stopp med utökad anslutning av storskalig förnyelsebar energiproduktion eftersom de befintliga kablarna är fulla. Idag är det möjligt att vända el-transporten i en av kablarna, det sker ca 500 gånger per år när den lokala produktionen är större än den lokala konsumtionen.

Gotland är sedan sommaren 2017 utsett som pilotlän av regeringen för omställningen till ett 100 % förnyelsebart samhälle. Förstudien pekar på ett flertal inriktningar som pilotinvesteringar, systemöversyn och regelförändringar. Men förstudien klargör också att det kommer att behövas grundläggande infrastruktur för att kunna genomföra omställningen till ett klimatsmart samhälle.

Ett uppdrag gavs också till Vattenfall att undersöka en eventuell investering i utrustning som möjliggör att vända båda kablarna. Det ger en viss utökad anslutningskapacitet, men är ingen lösning för varken försörjningstryggheten eller omställningen till ett klimatsmart samhälle. Lagring av el har diskuterats som ett alternativ till kablar. Det är intressant som komplement i mikroförsörjningen av el. Men när det kommer till makroförsörjningen, i Gotlands fall ca 1 TWh, behövs det kablar för att klara utjämnningen mellan produktion och konsumtion. Det visar inte minst den globala trenden där kraftfulla förstärkningar av elnätet går hand i hand med övergången till förnyelsebara kraftslag.

Gotland har ett väldigt centralt läge i Sveriges försvarsförmåga. En av de avgörande funktionerna som behöver finnas på Gotland är en säker elförsörjning sett ur totalförsvarssynpunkt. Den pågående uppbyggnaden av totalförsvaret på ön, som Länsstyrelsen i Gotlands län ansvarar för, lyfter särskilt denna aspekt.

Med tanke på de långa ledtiderna att anlägga stamnätskablar, normalt 7–10 år, så är det enda rimliga åtgärden att återstarta projektet kring Gotlandskabeln hos Svenska kraftnät. Klimatutvecklingen kräver snabba insatser och pilotuppdraget kräver snabba insatser.

Regeringen måste därför ge det statliga affärsverket Svenska kraftnät i uppdrag att fullfölja planeringen och utbyggnaden av Gotlandskabeln skyndsamt. Detta uppdrag skrivs lämpligen in i kommande regleringsbrev.

Med stöd i det ovan anförda bör därför riksdagen tillkännage för regeringen sin mening vad som anförts i motionen om att se över förutsättningarna för att fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle.

Lars Thomsson (C)